

REFERANDUM2010

NEYİ OYLAYACAĞIZ?

Türkiye, 12 Eylül'de tarihî bir referanduma gidiyor. Demokrasi ve ülkenin geleceği açısından hayati öneme sahip bu halkoylaması için siyasi partiler propaganda çalışmalarını yürütüyor. Meydanlarda hararetli 'evet' ve 'hayır' tartışmaları yaşanıyor. Siyasi partiler, sivil toplum kuruluşları, kanaat önderleri, sanatçılar, yazarlar, iş dünyasının temsilcileri referanduma dair görüşlerini ve oylarının rengini açıkladı. 12 Eylül'de son sözü millet söyleyecek. Ortaya çıkacak sonuç, halkın hemen her kesimini yakından ilgilendiriyor. Meydanların hararetine rağmen, propaganda çalışmaları karşılıklı atışmalar ve ilgisiz konular üzerinden yürütülüyor. Oylanacak paketin maddeleri; 'evet' çıkması halinde nelerin değişeceği, 'hayır'ın ne anlama geldiği açıkça ifade edilemiyor. Oysa referandum, siyaset ve partiler üstü bir anlam taşıyor. Sonuçta kazanan ya da kaybeden demokrasi, ekonomik hayat ve özgürlükler olacak. Elinizdeki 'Referandum 2010' eki, anayasa değişikliği paketinin toplum hayatına getireceği yenilikleri örnekleriyle anlatıyor. İşte referandumda oylayacağınız anayasa değişikliği paketinin içeriği...

» DARBECİLERİN KORUMA ZIRHI KALKACAK

» SİVİLLER ASKERÎ MAHKEMEDE YARGILANAMAYACAK

» YAŞ'TA ATILAN ASKER HAKKINI ARAYABİLECEK

» DARBECİLERİN SİVİL MAHKEMEDE YARGILANMASI ANAYASAL TEMİNATA KAVUŞACAK

» FİŞLEME ARTIK ANAYASAL BİR SUÇ OLACAK

» KADIN, ÇOCUK VE ENGELLİYE POZİTİF AYRIMCILIK YAPILACAK

» PARTİLER KAPATILSA BİLE MİLLETVEKİLLİĞİ DÜŞMEYECEK

» ANAYASA MAHKEMESİ'NE BİREYSEL BAŞVURU HAKKI GELECEK

» HSYK KARARLARI YARGI DENETİMİNE AÇILACAK

» YÜKSEK YARGI ÜYELERİNİ KÜRSÜ HAKİMLERİ BELİRLEYECEK

» DİSİPLİN CEZASI ALAN MEMUR, HAKKINI MAHKEMEDE ARAYABİLECEK

» MAHKEME KARARI OLMADAN YURTDIŞINA ÇIKIŞ YASAĞI KONULAMAYACAK

» MEMURLAR TOPLU SÖZLEŞME HAKKINA KAVUŞACAK

» EMEKLİLER DE MEMURLARA YAPILAN ZAM ORANINDAN YARARLANACAK

Başbakan Recep**Tayyip Erdoğan:**

Tam 30 yıl sonra, yine bir 12 Eylül günü, işkence ve zulümlerle, bu insanlık dışı uygulamalarla milletçe hesaplaşacağız.

BBP Genel Başkanı Yalçın Topçu:

Referandumda sandığa gidip göğsümü gere gere evet oyu kullanacağım.

SP Genel Başkanı Numan Kurtulmuş:

Anayasa değişikliği tam bir reform değil, ancak bu yönde küçük de olsa atılmış bir adım olmasından dolayı 'evet' diyeceğiz.

Eski DP Genel Başkanı Süleyman Soylu: Neden evet diyorum; çünkü namus borcum var. Sadece 145. madde için bile bu değişikliğe milyon kere 'evet' denilir.

KADEP Genel Başkanı Şerafettin Elçi: Kürtler, PKK ve BDP'nin baskısına rağmen pakete 'evet' diyecek.

Eski Başbakan Necmettin Erbakan: Değişikliğe 'evet' oyu vermekte fayda var. Çünkü Türkiye'yi bir adım ileri götürüyor. Eski-si bundan daha kötüdür.

CHP Ankara Milletvekili Eşref Erdem: CHP'li, MHP'li, AKP'li her kim olursa olsun bütün aydın, demokrat ve sağlıklı insanlar, anayasa değişikliğine 'evet' demeli.

HAK-PAR Genel Başkanı Bayram Boz-yel: 'Hayır' diyenler statükoyu korurken, bizim gibi 'evet' diyenler değişimi ve demokratikleşme isteğini ortaya koyacak.

Mustafa Calık: 'Evet' diyerek acı çekenlerin yanında, cuntanın karşısında yer alıyorum. Bizim ülkücülüğümüzü tartmak kimsenin hakkı değildir.

Eski ANAP'lı Bakan Vehbi Dincerler: Referandum, Türkiye'nin önünde büyük bir fırsat. Eğer 100 oyum olsaydı 100'ü de 'evet' olurdu. Rahmetli Turgut Özal yaşasa o da 'evet' derdi.

İzmir Bağımsız Milletvekili Recai Bir-gün: Halkoylamasında 'hayır' çıkarsa Er-genekon davası sekteye uğrayabilir. En çok bu nedenle 'evet' oyu vereceğim.

TUSKON Başkanı Rızanur Meral: Türkiye'nin hızına ayak uyduracak bir anayasa için 'evet' diyeceğiz.

MÜSİAD Genel Başkanı Ömer Cihad Var-dan: Çoğulcu demokrasiye, yenilikçiliğe, toplumda birlik ve beraberliğe 'evet' diyeceğiz.

Hak-İş Başkanı Salim Uslu: Her 'evet' oyu darbeleri ve darbe anayasasını reddetmek, işkencecilerin, cellatların yaptığı anayasaya 'hayır' anlamına gelecektir.

Memur-Sen Başkanı Ahmet Gündoğdu: Görevimiz, 12 Eylül'de 'evet' demekle bitmeyecek. 13 Eylül'de yeni anayasa için yine meydanlarda olacağız.

İTO Başkanı Murat Yalçintas: Oyumun rengi 12 Eylül günü 'evet' olacak. Bunu temsil ettiğim iş dünyasının menfaatlerini gözettiğim için yapacağım.

Diyarbakır Ticaret ve Sanayi Odası Başkanı Galip Ensarioğlu: Özgürlükleri artıran ve demokratik değişime kapı aralayan her türlü çabayı destekliyoruz.

Ağaoğlu Şirketler Grubu Başkanı Ali Ağaoğlu: Daha özgür ve istikrarlı bir Türkiye için referandumu fırsat olarak görüyorum. Ben işadımıyorum, partililiğim yok. Oyum 'evet' olacak.

TÜSİAD üyesi Yıldırım Aktürk: Değişiklikler, insan haklarına saygı ve AB'ye uyum konusunda önemli birer kazanım. Demokrasinin geliştirilmesi için tabii ki 'evet' diyeceğim.

TÜSİAD Haysiyet Divanı Üyesi Can Pa-ker: 'Evet' çıkarsa, yeni bir anayasanın yolu açılacak. Siyaset ancak halkla yapılabilecek ve Türkiye demokrasiye zıplayacak.

Fethullah Gülen: Paketin içinde milletimizin istikbali için çok önemli maddeler var; değişiklik paketi bu yönüyle desteklenmeli ve 'evet' oyları böyle bir niyetle verilmelidir.

Bediüzzaman Said Nursi'nin talebelerinden Mehmet Kırkinci: Hürriyete giden her adıma, bu millet daima 'evet' demistir.

Bediüzzaman Said Nursi'nin talebelerinden Abdullah Yeğin: Ülkenin kanun devleti olması için oyum 'evet' olacak.

Mustafa İslamoğlu: Bu bir hayat memet meselesidir. Millet referandumda maraba olmadığını, statükoya karşı "resit" olduğunu göstermeli.

Alevi Dernekleri Federasyonu Başkanı Metin Tarhan: Bu paketin desteklenmesi gerekiyor. Demokrasiye dönük atılan her adım bizim taleplerimizi de karşılayacak.

Dünya Ehli Beyt Vakfı Başkanı Fermani Altun: 12 Mart'ta iki defa hapse atıldım. 12 Eylül'de ise birçok yakınım tutuklandı. Yaşananlar göz ardı edilemez. 'Evet' oyu vereceğim.

EDP Genel Başkanı Ziya Halis: Alevilik bir inanış biçimidir. Siyasi yorumlarda herkesin pozisyonları farklıdır. Alevi biri olarak değişikliğe 'evet' diyorum.

Eski SHP Milletvekili Salman Kaya: Aleviler, şahsi hesap pesindekilerin manipülasyonlarından kurtulmalı. Demokratikleşmeyi isteyen bir toplum olarak 'evet' oyu vermeli.

Sezen Aksu: Eksikliklerine rağmen 'evet' diyeceğim. Uzlaşmayla hazırlanacak, kapsamlı ve özgürlüğü anayasa nihai şeklini alana kadar da 'evet' demeye devam edeceğim.

Teoman: Anayasa paketi demokrasi adına ileri bir hamle. Bence şu anda yapılması gereken; eksiklik olsa da elimizde olan paketi desteklemek.

İbrahim Tatlıses: Teknoloji ve hayat değişti ama Türkiye hâlâ aynı kanunlarla yönetiliyor. Tahtaları yenileyelim, civileri değiştirelim, yeni anayasaya 'evet' diyelim.

Orhan Gencebay: Çocuklarımıza daha demokrat, daha çağdaş bir hukuk sistemi bırakıp bırakmayacağımızı oylayacağız. Bu fırsat kullanılmalı diye düşünüyorum.

Orhan Pamuk: 12 Eylül'le hesaplaşmak gerekiyor. Bu değişiklik, hesaplaşmanın yolunu açan bir kapı. Benim oyum 'evet' olacak.

Ahmet Özhan: Ben bunu, Türkiye'nin önünün açılması için gereken bir atılım olarak değerlendiriyorum. Bu değişikliği CHP de yapsaydı yine 'evet' derdim.

Yeşim Salkım: Referandumda 'evet' oyu vereceğim. Çünkü bazı şeylerin değişmesi gerekiyor. Herkesin hayrına olacak şeyler varsa anayasa da değişebilir.

Rojin: Ağabeyim 12 Eylül mağdurlarından. 47 yaşında ve ölü gibi yaşıyor. O ve onun gibi iskençe cekenler için 'evet' oyu kullanacağım.

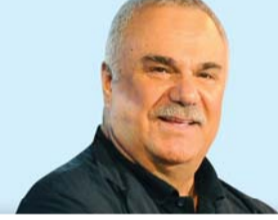
Murat Kekilli: Daha fazla özgürlük, daha fazla demokrasi ve daha fazla hukuk için anayasa değişikliği paketi umut verici. 12 Eylül'de 'evet' derim, beni kimse tutamaz.

Emel Müftüoğlu: Bunlar çok hassas konular. Demokratik bir ülke olmamız adına sonuç çok değişirse de, benim referandumda kararım 'evet' yönünde olacak.

Mustafa Erdoğan: 'Evet' diyorum. Çünkü AB uyum yasaları ve insan haklarına aykırı hukuksal metinlerin değiştirilmesi için siyasilere cesaret verilmesi gerektiğine inanıyorum.

Halil Ergün: Bu ülkeden alacağı olan biriyim. 12 Eylül'ü yaşamış ve zulmünü çekmiş bir sanatçıyım. Görülecek hesabım için 'evet' diyeceğim.

Ahmet Yenilmez: 12 Eylül günü oy vermeye giderken tıraş olup, en güzel kıyafetlerimi giyeceğim. Bayrama giden çocuk sevinciyle sandığa gidip 'evet' mührünü bir başka basacağım.

Nilüfer Akbal: Başbakan'ımızın dediği gibi vicdanımın sesini dinleyeceğim. Bence solcuların 'hayır' demesi tutarsızlık. Eksik de olsa değişiklikleri iyi ve doğru buluyorum.

Sinan Çetin: 12 Eylül darbelerine yargı yolu açılıyor. Bu ülkede bir daha darbe olmamasını garanti altına almak adına referandumda 'evet' diyeceğim.

Şanar Yurdatapan: Referandumda 'evet' diyeceğim. Buna hayır demenin zaten hiçbir mantığı yok. Bu maddeler mevcuda göre çok daha demokrat ve çok daha ileri.

Hale Soygazi: Daha demokratik ve özgür bir ülke olmamız için darbe anayasasını tasfiye etmemiz gerekir. Referandumdan çıkacak 'evet' oyu demokrasiye inancımızı artıracaktır.

Zeynep Tanbay: Aslında 12 Eylül'ün mirası toptan kaldırılıp çöpe atılmalı ama şu an bu adımın atılıyor olması bile çok önemli. Bu nedenle 'yetmez ama evet' diyenlerdenim.

Gülten Kaya (Ahmet Kaya'nın eşi): Referandum, toplumun demokrasi bilincini ortaya koyacak. Kendilerini devletin asıl sahibi olarak görenlerle gerçek sahiplerin fotoğrafı netleşecek.

Aziz Üstel: Keske CHP'yle MHP de el verseydi; bu darbe anayasası bastan sonra değiştirilseydi. Ama olmadı. Ben 12 Eylül sabahı 'evet' oyu vereceğim.

Cengiz Candar: 'Evet', Türkiye'nin demokratik atılım yapmasında, yeni, sivil ve demokratik bir anayasa hazırlamasında önemli bir ivmeye işaret edecek.

Hasan Cemal: İsteyen gider 'hayır' der. Ya da 'evet' oyu kullanır. Bu tercihlerin tümü demokratiktir. Ben, "Yetmez ama evet!" diyorum.

Adalet Ağaoğlu: Darbe anayasasına 'hayır' demiştim, şimdi vesayet altında olmaktan kurtulacaksa 'evet' diyorum. Yasadığım sürece demokrasinin peşini kovalayacağım.

Mehmet Ali Birand: Hemen her konuda gerilemize neden olan askerî darbeler döneminin kapandığı mesajını yollayamazsam, kendi kendime ihanet etmiş sayarım. Bu nedenle oyum 'evet' olacak.

Hakan Sükür: Anayasa oylamasının partiler üstü olduğunu düşünüyorum. DGM'de yaşadıklarım, inancım, araştırmalarım ve mantığım, benim 'evet' kararımda etkili oldu.

Mehmet Özdilek (Şifo): Sivil bir anayasa için ve daha demokratik bir ülkede yaşayabilmek adına ben de yeni anayasa paketini destekliyorum.

Anayasa Raportörü Osman Can: Belli bir ideolojinin muhafızlığını yapan yargının, ideolojik işleyişini ortadan kaldırdığı için 'evet' demek gerekiyor.

Muhsin Kızılkaya: Eger 'evet' çıkmazsa Türkiye on sene geri gider. 'Evet' demediğiniz zaman Diyarbakır Cezaevi'nde ölmüş yüzlerce insanın cıgıllıkları kulaklarınızı tıkar.

DP Genel Başkanı Hüsamettin Cindoruk: Zincirbozan'a giren bir siyasetçi bugün referandumda 'hayır' diyorsa bunun bir anlamı var.

MHP Genel Başkanı Devlet Bahçeli: MHP, milletimizin önceliklerine ve taleplerine cevap vermeyen ve dışarıdan sipariş edilen anayasa değişikliklerine hayır oyu verecektir.

İşçi Partisi Genel Başkanı Doğu Perinçek: Atatürk cumhuriyetini yeniden kurmak için, AKP'ye de anayasasına da hayır. Mührü hayır'a vur.

CHP Genel Başkanı Kemal Kılıçdaroğlu: Herkesi, demokrasimizi tehdit eden çoğunluk diktatörlüğü eğilimine karşı referandumda "hayır" oyu vermeye çağırıyorum.

DİSK Genel Başkanı Süleyman Çelebi: 12 Eylül Anayasası'na mesruiyet kazandırma anlamına gelen bu referandumda, en "hayır"lı oyu kararlılıkla vereceğiz.

YARSAV eski Başkanı Ömer Faruk Eminağaoğlu: Bu paketin ardında başka bir amaç ve gizli bir plan var.

HSYK Başkan Vekili Kadir Özbek: Değişikliğin sivililer tarafından yapılması tek başına öngörülen düzenlemelere haklılık ve mesruluk kazandırmaz.

Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği Başkanı Aysel Çelikel: Bu hareketin altında özel bir siyasi amacın olduğunu düşünüyorum.

Alevi Bektaş Federasyonu Başkanı Ali Balkız: AK Parti yeni bir Muaviye oyunu ile karşımızda, biz bu oyuna gelmeyeceğiz, 'hayır' diyeceğiz.

Türkiye Komünist Partisi Başkanı Erkan Baş: AKP Anayasası 12 Eylül'ü mahkûm etme görüntüsü altında 12 Eylül iktidarını kuvvetlendiren bir girişime imza atmaktadır.

BTP Genel Başkanı Haydar Baş: Anayasa paketi, milletin ve devletin menfaatlerini koruyan yüksek yargının (Anayasa Mahkemesi ve Danıştay) elini kolunu bağlıyor.

Atatürkçü Düşünce Derneği Başkanı Tansel Çölaşan: Elde kalan son kalesiniz, onların söylediklerine bakmayın. Tümüne birden 'hayır' deyin.

Tuncay Özkan: Türkiye, 12 Eylül 1980'de itildiği karanlığa da, bugün sürüklendiği bataklığa da var gücüyle 'hayır' diyecektir.

Osman Pamukoğlu: Bu referandum, iktidardaki partinin halk nezdindeki gücünün test edilmesinden başka bir şey değildir.

KESK Genel Başkanı Sami Evren: Anayasa değişikliği Türkiye'nin sorunlarına çözüm üretmekten uzak. 1982 Anayasası'nın anti-demokratik ruhunu ortadan kaldırmıyor.

Kamer Genç: Hükümetin icraatlarından memnun değilim, bu sebeple oyum 'hayır'. Referandumda 'evet' çıkması durumunda yargı siyasallaşacak.

Müjdat Gezen: Oy kullanacak kişilerin milyonda biri bile neye 'evet' diyeceğini biliyorsa ben bileklerimi keserim. Ben bilmediğim bir konuda suç ortağı olmam demektir.

Fazıl Say: Referandumda evet baskısı artık faşizme döndü. Basbakan'ın ettiği her tehdit kriminaldir. Bu bir tehdit referandumuna dönüştü.

Seyfi Dursunoğlu (Huysuz Virjin): Maddelerin içinde kabul ettiklerim de var, kabul etmediklerim de. Bu işin referandumuna kadar gelmemesi lazımdı.

BOYKOTLAR VE KARARSIZLAR

Emekçi Hareket Partisi Genel Başkanı Sibel Uzun: Anayasa değişikliği sürecine halkın ve emekçilerin dahil edilmemesi son derece yanlış. Süreci boykot edeceğiz.

Ezilenlerin Sosyalist Partisi Başkanı Figen Yüksekdağ: Bizim 12 Eylül Anayasasının toptan reddine ihtiyacımız var. Bunu da mevcut iktidar ve düzen partileri yapamaz.

BDP Eş Başkanı Selahattin Demirtaş: 'Evet' diyecek STK'ların kararının Diyarbakır halkının genel görüşü gibi yansıtılması ahlaksızlıktır.

Abdullah Öcalan: Boykota karşı çıkanlar bu cesareti nereden alıyorlar? Fakat bizinkiler de çok rahat. Herkes çok kendini beğenmiş, her şeyi bildiklerini zannediyorlar.

'HAYIR' DEMENİN GEREKÇESİ YOK

12 Eylül'de 'hayır' diyeceklerin büyük çoğunluğu halkoyuna sunulan 26 maddeye karşı değil. Onlara 'hayır' dedirten tek gerekçe, anayasa değişikliğini AK Parti'nin yapmış olması. Bunu da açıkça dile getiriyorlar. Oysa AK Parti karşıtlığının ortaya konulması gereken yer referandum değil, 2011 seçim sandığı. Zaten bu paketi Saadet Partisi ve Büyük Birlik Partisi de destekliyor. Yani konu, basit bir parti tercihi değil. O nedenle de 'evet' demek için ortaya objektif gerekçeler sunulabilirken 'hayır' demek sadece partizanlığı ifade ediyor. Ayrıca Türkiye'nin önemli kanaat önderleri, sanatçı ve aydınları da referandumda 'evet' diyor. Bunların içinde AK Parti karşıtları ve 'yetmez ama evet' diyenler de var. Olması gereken de bu. Referandum kültürü, paketin içine bakmayı şart koşuyor. Bu pakete 'evet' demek için sebep çok; 'hayır' demek içinse gerekçe yok.

12 EYLÜL REFERANDUMU ne getiriyor?

12 Eylül sonrası hazırlanan darbe anayasası 1982 yılında kabul edildi. Son 28 yılda neredeyse bütün siyasi partiler ve sivil toplum örgütlerinin talep ettiği anayasa değişikliği bugüne kadar 16 kez yapıldı. Ancak özüne dokunulamadı. Referanduma sunulacak paket, demokrasi için köklü reformlar getiriyor.

DARBECİLER YARGILANACAK

DARBECİLERİN KORUMA ZIRHI KALKACAK

Darbecileri koruma altına alan Anayasa'nın geçici 15. maddesi kaldırılacak. Yeni düzenlemelerle 12 Eylül darbecilerine yargı yolu açılacak. Darbe planı dâhil askerlik mesleği dışında işlerle uğraşanlar sivil mahkemelerde yargılanacak.

YAŞ'TA ORDUDAN ATILAN ASKER HAKKINI ARAYABİLECEK

Yüksek Askerî Şûra kararlarıyla ordudan ihraç edilen askerî personele; yargıya başvurma, hak arama hürriyeti ve savunma hakkı verilecek. Türk Silahlı Kuvvetleri'nden 'irtica' gerekçesiyle atılanlara yargı yolu açılacak.

FİŞLEME TARİHE KARIŞACAK KİŞİSEL VERİLER KORUNACAK

İsim, resim, kimlik bilgisi hatta telefon numarası gibi özel bilgiler gizli olacak. Bu bilgilerin kayda geçirilmesinde kişinin rızası aranacak. "Fişleme" tarihe karışacak. Kişisel verilerinin kötüye kullanıldığını tespit eden vatandaş hesap soracak.

YARGIDA BÜYÜK REFORM

MECLİS, MİLLET ADINA ANAYASA MAHKEMESİ'NE ÜYE SEÇECEK

Anayasa Mahkemesi'nin üye sayısı 11'den 17'ye çıkarılıyor. Üyelerinin 3'ünü TBMM, 14'ünü ise cumhurbaşkanı seçecek. Demokratik yapıya kavuşan Yüksek Mahkeme, 2 bölüm ve Genel Kurul olarak çalışacak.

YARGI ÜZERİNDEKİ HSYK BASKISI ORTADAN KALKACAK

Yargıya yaptığı müdahalelerle gündemden düşmeyen HSYK'nın üye sayısı 7'den 22'ye çıkarılacak. Üyeler sadece Yargıtay ve Danıştay'dan seçilmeyecek. Kurula, kürsü hâkimlerini temsilen 13 bin kişi arasından 10 hâkim seçilecek.

MESLEKTEN ATILAN HÂKİM VE SAVCILAR HAKLARINI ARAYACAK

YAŞ kararlarında olduğu gibi HSYK'nın kararları da yargı denetimine açılacak. Kurulun meslekten çıkardığı hâkim ve savcılar mahkemeye başvurabilecek. Savcı ve hâkimler artık Ferhat Sarıkaya ve Sacit Kayasu gibi mağduriyet yaşamayacak.

EKONOMİK VE SOSYAL HAKLAR

MAHKEME KARARI OLMADAN YURTDIŞI YASAĞI KONULAMAYACAK

Hakkında soruşturma ve kovuşturma yürütülen işadamları vergi borçlarından dolayı yurtdışına çıkamıyordu. Yapılan değişiklikle hâkim kararı olmadan işadamlarının yurtdışına çıkışı engellenemeyecek.

MEMURA TOPLU SÖZLEŞME HAKKI TANINACAK

Memurlara, toplu sözleşme hakkı getirilirken son söz hakkı memurların temsilcilerinin içinde bulunduğu Kamu Görevlileri Hakem Kurulu'na verilecek. Aynı hak, emeklilere de tanınacak. Haksız ceza aldığını düşünen memur mahkemeye gidebilecek.

İŞÇİ VE İŞVEREN SENDİKALARINA ANAYASAL GÜVENCE

Sendika, birlik ve konfederasyon temsilcilerinden oluşan "Ekonomik ve Sosyal Konsey" anayasal güvenceye kavuşturuluyor. Ekonomi politikalarında etkin olacak Konsey'in çalışmalarında iktidarların inisiyatifi kalkacak.

BİREYSEL ÖZGÜRLÜKLER

ANAYASA MAHKEMESİ'NE BİREYSEL BAŞVURU HAKKI

Devlet ile vatandaş arasında yaşanan sorunları, mahkemeye gitmeden ombudsmanlık kurumu çözecek. Ayrıca vatandaş yargı kararından tatmin olmazsa Anayasa Mahkemesi'ne bireysel başvuru yapabilecek.

ŞEHİT VE GAZİ YAKINLARINA, KADIN VE ENGELLİLERE GÜVENCE

Pakette kadınlara, çocuklara, yaşlılara, engellilere, gazi ve şehit yakınlarına anayasal güvence getirilerek ayrıcalık tanınıyor. Bu kişilere yönelik iyileştirici tedbirler Anayasa'nın eşitlik ilkesine aykırı kabul edilemeyecek.

PARTİ KAPATMA ZORLAŞIYOR MİLLETVEKİLLİĞİ DÜŞMEYECEK

Anayasa Mahkemesi'nin yapısı değiştiği için kapatma kararları eskisi kadar kolay alınamayacak. Eylem ve sözleri ile kapatmaya neden olan milletvekilleri partileri kapatılsa bile yasaklı hale gelmeyecek, siyasete devam edecek.

» MADDE 2:

Fişleme tarihe karışacak

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 20'nci maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir: "Herkes, kendisiyle ilgili kişisel verilerin korunmasını isteme hakkına sahiptir. Bu hak; kişinin kendisiyle ilgili kişisel veriler hakkında bilgilendirilme, bu verilere erişme, bunların düzeltilmesini veya silinmesini talep etme ve amaçları doğrultusunda kullanılıp kullanılmadığını öğrenmeyi de kapsar. Kişisel veriler, ancak kanunda öngörülen hallerde veya kişinin açık rızasıyla işlenebilir. Kişisel verilerin korunmasına ilişkin esas ve usuller kanunla düzenlenir."

Yapılan düzenlemeyle bundan sonra kişisel ya da inanca dönük fişleme faaliyeti 'anayasa suçu' sayılacak. Herkes kendisi ile ilgili kişisel verilerin korunmasını isteme hakkına sahip olacak. Bu hak, kişinin kendisi ile ilgili kişisel veriler hakkında bilgilendirilme, bu verilere erişme, bunların düzeltilmesini veya silinmesini talep etme ve amaçları doğrultusunda kullanılıp kullanılmadığını öğrenmeyi de kapsayacak.

MEHMET BARANSU

» ÖRNEK OLAY

Baransu'nun eşini terör örgütü üyesi diye dinlediler

Ergenekon terör örgütünü ifşa eden haberler yapan Taraf Gazetesi muhabiri Mehmet Baransu'nun eşi Esra Baransu'nun telefonları 3 ay boyunca dinlendi. Jandarma, Esra Baransu'nun gerçek ismini gizlediği dinleme talebi yazısında "PKK Kongra-Gel terör örgütüne yönelik yürütülen çalışmalar kapsamında 'gever' kod isimli Ali Bor'a ait telefonu dinleyeceğiz." diyerek mahkemeden karar çıkarttı. İlginç bir fişleme hadisesini de yönetmen Eylem Kaftan yaşadı. Kadir Has Üniversitesi'nde çalışan Kaftan, 16 yıl önce katıldığı bir basın açıklamasında fişlendi. El Cezire kanalı için belgesel çekmeye hazırlanan Kaftan, Sabiha Gökçen Havalimanı'nda yapacağı çekimler için izin alırken karşısına ünlü sanatçılarla birlikte katıldığı basın açıklamasının kaydı çıktı. Sabıkası olmamasına rağmen izin verilmeyen Kaftan'ın belgesel çekimleri yarıda kaldı. Mağdur öğretim görevlisi bundan yıllar önce yapılan fişlemeden dolayı bir dava kaydı olmaması nedeniyle mahkemeye bile gidemiyor. Sadece emniyete verdiği dilekçe ile sorunu çözmeye çalışıyor.

» MADDE 8:

Ombudsman hakkımıza sahip çıkacak

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 74'üncü maddesinin kenar başlığı "VII. Dilekçe, bilgi edinme ve kamu denetçisine başvurma hakkı" şeklinde değiştirilmiş, maddenin üçüncü fıkrası yürürlükten kaldırılmış ve maddeye aşağıdaki fıkralar eklenmiştir: "Herkes, bilgi edinme ve kamu denetçisine başvurma hakkına sahiptir. Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı'na bağlı olarak kurulan Kamu Denetçiliği Kurumu idarenin işleyişiyle ilgili şikâyetleri inceler. Kamu Başdenetçisi, Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından gizli oyla dört yıl için seçilir."

Paket çıkarsa, vatandaşlar artık idarenin işleyişiyle ilgili şikâyetlerinden dolayı ombudsmana başvuracak. Ombudsmanlık yetkilileri, konuyu her yönüyle araştırarak ve hazırladığı raporu ilgili bakanlığa sunacak. Eğer ortada müşteki olan vatandaş haklı kılan sebepler somut bir hal alırsa bizzat hükümete tavsiye kararı sunacak. "Burada vatandaşın aleyhinde şöyle bir haksızlığa rastlanılmıştır. Bu haksızlıkların giderilmesini ombudsmanlık olarak uygun görmekteyiz." denilecek. Bakanlık ise derhal harekete geçip raporlar doğrultusunda vatandaşın hakkını iade edecek.

» ÖRNEK OLAY

Su faturası fazla gelen, ombudsmanın kapısını çalacak

Yüzden fazla ülkede başarılı bir şekilde uygulanan ombudsmanlık, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde de (KKTC) yüksek yönetim denetçisi adı altında hizmet veriyor. Kuruma yapılan başvurulara göre vatandaş, yüksek su faturasından, köydeki koyunun barınma sorununa kadar her türlü istek ve şikâyetini ombudsmana götürebiliyor. Girne Alagadi bölgesinde arazisi bulunan bir vatandaş ombudsmana yaptığı başvurusunda, arazisinde güçlükle yetiştirmeye çalıştığı meyve ağaçlarının keçiler tarafından zarara uğratıldığını belirtiyor. Bir vatandaş evinde bir ay bulunmadığı halde yüksek miktarda su faturası geldiğini ombudsmana şikâyet ediyor.

» MADDE 9:

Parti kapatılsa da milletvekilliği düşmeyecek

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 84. maddesinin son fıkrası yürürlükten kaldırılmıştır.

Bu düzenlemeye göre, partiler kapatılsa bile partiyi Meclis çatısı altında temsil eden isimlerin milletvekilliği düşmeyecek. Halkın verdiği yetkiyi ancak halk alabilecek. Daha önceki uygulama, "Milletvekilliğinin düşmesini" düzenleyen Anayasa'nın 84. maddesinde şu şekilde yer alıyordu: "Partisinin temelli kapatılmasına beyan ve eylemleriyle sebep olduğu Anayasa Mahkemesi'nin temelli kapatmaya ilişkin kesin kararında belirtilen milletvekilinin milletvekilliği, bu kararın Resmi Gazete'de gerekçeli olarak yayımlandığı tarihte sona erer. Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı bu kararın gereğini derhal yerine getirip Genel Kurul'a bilgi sunar."

» ÖRNEK OLAY

Onlarca yasaklı vekil var

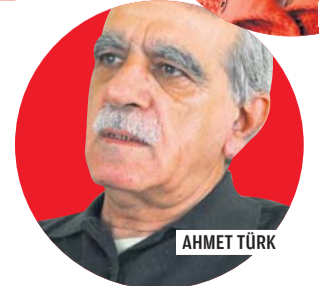
Türkiye, 27 siyasi partiyi kapatmış bir ülke. Bunun 25'i Anayasa Mahkemesi tarafından kapatıldı. Her kapatma davasında yasaklanan isimlerin bulunduğunu göz önüne alırsak, bu kapatmalarla birlikte onlarca milletvekili siyasi yasaklı duruma düştü. 1998 yılında kapatılan Refah Partisi'nin yöneticileri ve milletvekillerinden Necmettin Erbakan, Şevket Kazan, Ahmet Tekdal, Hasan Hüseyin Ceylan, Şevki Yılmaz ve İbrahim Halil Çelik yasaklı oldu. Kapatılan Fazilet Partisi'nde ise Bekir Sobacı ve Nazlı Ilıcak'a 5 yıl siyaset yasağı getirildi. Kapatılan DTP'de ise tam 37 kişi siyasi yasaklı oldu. Partinin eşbaşkanları Ahmet Türk ile Aysel Tuğluk milletvekili sıfatıyla bu isimler arasında yer alıyordu.

NECMETTİN ERBAKAN

NAZLI ILICAK

AHMET TÜRK

Memura toplu sözleşme hakkı

» MADDE 5:

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 51'inci maddesinin dördüncü fıkrası yürürlükten kaldırılmıştır.

» MADDE 6:

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 53'üncü maddesinin kenar başlığı "A. Toplu iş sözleşmesi ve toplu sözleşme hakkı" olarak değiştirilmiş, üçüncü ve dördüncü fıkraları yürürlükten kaldırılmış ve maddeye aşağıdaki fıkralar eklenmiştir. "Memurlar ve diğer kamu görevlileri, toplu sözleşme yapma hakkına sahiptirler. Toplu sözleşme yapılması sırasında uyuşmazlık çıkması halinde taraflar Kamu Görevlileri Hakem Kurulu'na başvurabilir.

» MADDE 7:

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 54'üncü maddesinin üçüncü ve yedinci fıkraları yürürlükten kaldırılmıştır.

Değişiklik kabul edilirse memurlar ilk defa toplu sözleşme hakkına kavuşacak. Toplu sözleşme yapılması sırasında uyuşmazlık çıkması halinde, taraflar Kamu Görevlileri Kurulu'na başvurabilecek. Kurul kararları, kesin ve toplu sözleşme hükmünde olacak. Toplu sözleşme emeklilere de yansıtılacak. Böylece emeklilerin maaş artışı belli bir periyoda bağlanacak. Emekli maaşlarındaki dengesizlik giderilecek.

» ÖRNEK OLAY

Memurlar yüzde 17 fazla zam alacaktı

Memur-Sen Genel Başkanı Ahmet Gündoğdu, değişiklik kabul edilirse memurun bundan kazançlı çıkacağını söylüyor. Gündoğdu'ya göre: "2001 yılında 4688 sayılı yasa çıktı. O tarihten beri hükümetlerle uzlaştığımızda, toplu görüşme masasında attığımız imzalar Bakanlar Kurulu'nun onayına tabi tutuluyor. Bu kararı, Bakanlar Kurulu genelde onaylamıyor. Bakanlar Kurulu'yla uzlaşmadığımızda yasa gereği Uzlaştırma Kurulu'na başvuruyoruz. Uzlaştırma Kurulu tarafından verilen kararlar yine hükümet tarafından birçok kez onaylanmadı, askıda kalan kararlar oldu. Uzlaştırma Kurulu'nun verdiği kararlar geçerli olsaydı, şu an memurlar yüzde 17 daha fazla zam almış, onlarca sosyal sorun çözülmüş olacaktı.

» MADDE 3:

İşadamlarının yurtdışına çıkışına kolaylık

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 23'üncü maddesinin beşinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir. "Vatandaşın yurtdışına çıkma hürriyeti, ancak suç soruşturması veya kovuşturması sebebiyle hâkim kararına bağlı olarak sınırlandırılabilir."

Özellikle işadamlarının muzdarip olduğu bir soruna çözüm getiriliyor. Ceza soruşturması ve kovuşturması geçirenlere yurtdışı yasağı getiriliyordu. Az miktarda vergi borcu olan bir işadama bu sınırlama yüzünden yurtdışına çıkamıyordu. Artık hâkim kararı olmadığı durumlarda yurtdışına çıkılabilecek.

» ÖRNEK OLAY

Gazanfer Özcan 5 yıl yurtdışına çıkamamıştı

Ünlü tiyatro oyuncusu Gazanfer Özcan, eşi Gönül Ülkü'nün hastane masrafları nedeniyle borçlanmış; vergilerini ödeyemediği için 5 yıl önce kendisine yurtdışına çıkma yasağı getirilmişti. Özcan, yurtdışında yaşayan çocuğunu çok ziyaret etmek istediği halde bunu gerçekleştirilmeden aramızdan ayrılmıştı. Eşi Gönül Ülkü ise 500 bin lirayı bulan vergi borcunu ödemek için evini satmıştı.

GAZANFER ÖZCAN

» MADDE 1:

Engellinin önündeki engeller kalkıyor

7/11/1982 tarihli ve 2709 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 10'uncu maddesinin ikinci fıkrasına "Bu maksatla alınacak tedbirler eşitlik ilkesine aykırı olarak yorumlanamaz." cümlesi ve maddeye bu fıkradan sonra gelmek üzere aşağıdaki fıkra eklenmiştir: "Çocuklar, yaşlılar, özürlüler, harp ve vazife şehitlerinin dul ve yetimleri ile malul ve gaziler için alınacak tedbirler eşitlik ilkesine aykırı sayılmaz."

Yapılan değişiklikle özürlüler için alınacak iyileştirici tedbirlerin eşitlik ilkesine aykırı sayılamayacağı kanun teminatı altına alınıyor.

» ÖRNEK OLAY

Paket çıkarsa iş bulacağım

Engelli olduğu için işten çıkarılan ve 9 yıldır iş bulamayan Murat Seyhun "Yeni anayasa değişikliklerinde, benim ve bütün engellilerin sosyal hayatta önlerine çıkan engeller kaldıracak." diyor. İskur önerisiyle gittiği birçok kurumun engelli olduğu için kapıları yüzüne kapattığı Seyhun, "Ben engelli olabiliyorum ama evet diyecek kadar sağlıklı düşünüyorum. Bütün engelli vatandaşları da 'evet' demeye çağırıyorum." diye konuşuyor.

» MADDE 11:

YAŞ mağdurları hakkını arayacak

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 125'inci maddesinin ikinci fıkrasına "Ancak, Yüksek Askerî Şûra'nın terfi işlemleri ile kadrosuzluk nedeniyle emekliye ayırma hariç her türlü ilişik kesme kararlarına karşı yargı yolu açıktır." şeklindeki cümle eklenmiş ve dördüncü fıkrasının birinci cümlesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir: "Yargı yetkisi, idarî eylem ve işlemlerin hukuka uygunluğunun denetimi ile sınırlı olup, hiçbir surette yerindelik denetimi şeklinde kullanılamaz."

Daha önce YAŞ kararlarıyla ordudan atıldığı halde yargıda hakkını arama yoluna gidemeyen mağdurlar artık mahkemelere başvurabilecek. Meslekten men edilen isimler geri dönüş için dava açabilecek.

» ÖRNEK OLAY

Ordudan atılınca iş bulamadım, böbreğimi satmak istedim

28 Şubat sürecinde disiplinsizlik ya da irtica gibi nedenler ileri sürülerek YAŞ kararıyla yüzlerce subay ve astsubay ordudan atılarak hayatları karartıldı. İskender Pala yaşadıklarını, "Kızımın döktüğü gözyaşının acısı referandumda dinedim. Ben kızımın o günlerde döktüğü gözyaşını, diğer çocuğumun dışlanmasını unutmadım. İnsanların vebalı gibi benden kaçtıkları günler hâlâ gözümün önünde." sözleriyle anlatıyor. Astsubay Osman Kaçmaz ise "Mesleksizlik ve ordudan ihraç edilmenin doğurduğu ekonomik sıkıntılar kemiğe dayanınca böbreğimi satışa çıkartmak zorunda kaldım. Referandumda, yaşadığım sıkıntıların kaynağı olan şûra kararlarının hesabını sormak için 'evet' diyeceğim." ifadesini kullanıyor. Kıdemli Yüzbaşı Cengiz Kömürücü de büyük zorluklar yaşayanlardan. Kömürücü, "Ordudan ihraç edildikten sonra gecimimi sağlamak için yurtdışına çıkıp kaçak işçi olarak pompacılık ve kasiyerlik yaptım. Güvenlik şirketlerine alınmadım. Şimdi 10 aydır kiramı ödeyemiyorum." şeklinde konuşuyor.

İSKENDER PALA

OSMAN KAÇMAZ

CENGİZ KÖMÜRÜCÜ

» MADDE 24:

Darbeciler yargılanabilecek

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın geçici 15'inci maddesi yürürlükten kaldırılmıştır.

Geçici 15. madde, 1980 darbesinin ardından kurulan Milli Güvenlik Konseyi'nin, 1983'te demokratik hayata geçene kadar görev yapan hükümet üyelerini ve Danışma Meclisi mensuplarını aldıkları karar ve tasarruflarından dolayı yargılanmaktan muaf tutuyordu.

Maddede "2356 sayılı yasa ile kurulmuş olan Milli Güvenlik Konseyi, işlemlerinden, eylemlerinden dolayı yargılanamaz" ifadeleri bulunuyor. Yargıtay 4. Hukuk Dairesi 1987 yılında "işkenceden, işkenceciler kadar devletin de sorumlu olduğu" kararını vermiş ancak bu maddeden ötürü Kenan Evren ve Milli Güvenlik Konseyi üyeleri yargılanamamıştı.

» ÖRNEK OLAY

Şimdi işkencecilere açacağım davaları düşünüyorum

ORHAN MİROĞLU

12 Eylül'de askerî sıkıyönetim altında bulunan Diyarbakır Cezaevi'nde işkence gören isimlerden biri olan siyasetçi Orhan Miroğlu, referandumu ipe çekenlerden. Anayasa paketiinde yer alan geçici 15. maddenin kaldırılmasıyla

darbecilerin yargılanmasının önündeki engel kalkacak. Miroğlu, için de o günlerin hesabını sorma imkânı doğacak. Miroğlu duygularını, "Anayasa Mahkemesi'nin verdiği karardan bu yana Diyarbakır Cezaevi'nde yaşadıklarımız aklımda. Şimdi 12 Eylül'le hesaplaşma fırsatı doğdu. Cezaevindeki sorumlulara açacağımız davaları düşünüyorum." sözleriyle ifade ediyor.

» MADDE 17:

Türkiye'nin AIHM'si Anayasa Mahkemesi olacak

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 148'inci maddesinin birinci fıkrasının birinci cümlesinin sonuna "ve bireysel başvuruları karara bağlar" ibaresi, üçüncü fıkrasındaki "Cumhurbaşkanını," sözcüğünden sonra gelmek üzere "Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanını" ibaresi eklenmiş, beşinci fıkrası "Yüce Divan kararlarına karşı yeniden inceleme başvurusu yapılabilir. Genel Kurul'un yeniden inceleme sonucunda verdiği kararlar kesindir." şeklinde değiştirilmiş, maddeye ikinci fıkradan sonra gelmek üzere aşağıdaki fıkralar ve üçüncü fıkradan sonra gelmek üzere "Genelkurmay Başkanı, Kara, Deniz ve Hava Kuvvetleri Komutanları ile Jandarma genel komutanı da görevleriyle ilgili suçlardan dolayı Yüce Divan'da yargılanırlar." şeklinde yeni bir fıkra eklenmiştir. "Herkes, Anayasa'da güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerinden, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi kapsamındaki herhangi birinin kamu gücü tarafından ihlal edildiği iddiasıyla Anayasa Mahkemesi'ne başvurabilir. Başvuruda bulunabilmek için olağan kanun yollarının tüketilmiş olması şarttır.

Anayasa Mahkemesi'ne bireysel başvuru hakkını sağlayan madde ile Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne başvuru yapmadan önce kişilerin sorunlarını yurtiçinde çözmelerinin yolu açılıyor. Danıştay, Yargıtay, Askerî Yargıtay, Askerî İdare Mahkemeleri'nde hakkını alamadığını düşünen ve iç hukuk yollarını tüketen vatandaşlar Anayasa Mahkemesi'nde haklarını arayabilecek.

ŞÜKRAN BOZ

» ÖRNEK OLAY

Hakkını Anayasa Mahkemesi'nde arayacak

Adanalı Şükran Boz, 14 Haziran 1997 tarihinde yapılan sınavları kazanarak Osmaniye İl Sosyal Hizmetler Müdürlüğü'nde işe başlamıştı. Ancak sınavlarda 'usulsüzlük' yapıldığı gerekçesiyle 4 ay sonra işten çıkarıldı. Boz'la birlikte işten çıkarılan 17 kişi Adana 2. İdare Mahkemesi'ne başvurdu. Mahkeme kararıyla 8 ay sonra tekrar işe başlayan Boz ve arkadaşları açılan başka bir dava ile 5 ay sonra yeniden işten çıkarıldı. Hukuk mücadelesini 13 yıldır sürdüren Şükran Boz, dosyasını AIHM'ye gönderdi. Danıştay'ın davalarını uzun zaman sürüncemede bırakmasını da eleştiren Boz, "Kazanılmış bir hakkım var. 82 yaşındaki babama, 72 yaşındaki anneme bakıyorum." diye konuşuyor. "Ülkemi yurtdışına şikâyet etmek istemezdim." diyen Boz, referandumda 'evet' çıkarsa Anayasa Mahkemesi'ne başvuracağını söylüyor.

» MADDE 22:

HSYK mağdurları artık yargıya gidebilecek

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 159'uncu maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir. "MADDE 159 - Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu, mahkemelerin bağımsızlığı ve hâkimlik teminatı esaslarına göre kurulur ve görev yapar. Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu yirmiki asıl ve oniki yedek üyeden oluşur; üç daire halinde çalışır..... Kurulun meslekten çıkarma cezasına ilişkin olanlar dışındaki kararlarına karşı yargı mercilerine başvurulamaz."

Anayasa'da yapılan değişiklik, HSYK'nın aldığı ilişik kesme kararlarıyla ilgili olarak yargı mercilerine başvurma hakkı getiriyor. Bu değişiklikte birlikte re'sen emekli edilen hâkim ve savcılar, kendileri ile ilgili olarak verilen kararları mahkemelere taşıyıp, haklarını arayabilecek.

» ÖRNEK OLAY

Kayasu ve Sarıkaya örnekleri yaşanmayacak

Eski Cumhuriyet Savcısı Sacit Kayasu, 28 Mart 2000 tarihinde, 12 Eylül darbesinin lideri Kenan Evren'in anayasal suç işlediğine dair iddianame hazırlayarak, darbecilerin yargılanmasını istedi. Kayasu 2003 yılında HSYK tarafından meslekten ihraç edildi. İç hukuk yolları kapalı olduğu için bu kararı AIHM'ye götüren Kayasu için Türkiye, 41 bin Euro tazminat ödemeye mahkûm oldu. Bu karardan sonra İstanbul Barosu'na avukat olarak kayıt yaptırmak isteyen Kayasu, ikinci başvuruda üye avukatlar arasına alındı. Savcı olarak görevine devam etmek isteyen Kayasu, bu yöndeki bir başvuruyu da HSYK'ya yaptı. Diğer bir örnek ise eski Van Cumhuriyet Savcısı Ferhat Sarıkaya. Semdinli iddianamesini hazırlayan Sarıkaya, HSYK kararıyla meslekten ihraç edildi. 4 yıldır görevini yapamayan Sarıkaya şimdi bir avukatın yanında çalışıyor. Bu iki isim gibi meslekten ihraç edilen hâkim ve savcılar, anayasa değişikliği paketi referandumdan geçtikten sonra Türk mahkemelerinde de hakkını arayabilecek.

SACİT KAYASU

FERHAT SARIKAYA